50 שנה אחרי: מה ישראל של 2023 צריכה ללמוד ממלחמת יום כיפור

written by רותי פינס פלדמן | 09.10.2023

יחסי ישראל-ארה"ב, כפי שמשתקפים ממלחמת יום כיפור, מלמדים על מערכת יחסים מורכבת המדגישה את חשיבותה האסטרטגית של ישראל לארה"ב ואת נכסיותה לאינטרסים הגלובליים האמריקניים במאבק על הגמוניה עולמית. ישראל של שנת 2023 יכולה ללמוד מניתוח מחודש של המהלכים בתקופת מלחמת יום כיפור:

ארה"ב דואגת קודם כל לאינטרסים האזוריים והגלובליים שלה

בימים הראשונים למלחמה, ארה"ב התערבה למען ישראל באופן מתון כדי לא לטרפד את התקרבותה ההדרגתית של מצרים אליה, וכדי שההתערבות לא תגרור את הפעלת אמברגו הנפט הערבי על המערב. בנוסף, ארה"ב נמנעה מפגיעה ביחסיה עם ברית המועצות במסגרת מדיניות הדטנט ולכן ביקשה קודם כל לראות כיצד מתפתחת המלחמה לפני שהיא מתערבת במהלך העניינים. ישראל צריכה לזכור כי בראש ובראשונה עליה לסמוך על עצמה ולא להגביל את חופש הפעולה של למשל בהתמודדות עם תוכנית הגרעין של איראן ובסיכול טרור פלסטיני, כפי שקרה ערב מלחמת יום כיפור עם אי גיוס המילואים ואי הפעלת מכת המנע.

היחסים בין ארה"ב לישראל ולמדינות האזור נובעים מראייה אסטרטגית אמריקנית כוללת, כחלק מהמאבק הבין-מעצמתי

במלחמת יום כיפור הפך הסכסוך ערבי-הישראלי לזירת ההתגוששות המרכזית בין המעצמות (ארה"ב-ברה"מ) על שליטה והשפעה, כמו גם למגרש אימונים מועדף עבורן שבו הן בחנו את יכולותיהן הצבאיות, ללא עימות ישיר, כשכל אחת מחמשת צד אחר בעימות. בימינו, מאמצי ארה"ב במזרח-התיכון מושפעים מהרצון האמריקני לצמצם את השפעת סין הגוברת באזור.

יש לראות את החיבור היבשתי והימי המתוכנן, בדחיפת ארה"ב, בין הודו לבין המזרח-התיכון ואירופה, כציר עוקף של דרך המשי החדשה (יוזמת החגורה והדרך) שעוברת מסין לאירופה דרך רוסיה. על ישראל לנצל מאבקים מעצמתיים גלובליים אלו לטובתה ולבסס מדיניות עצמאית מול כל אחת מהמעצמות, כזו שתואמת את האינטרסים שלה.

חשיבות ביסוס בריתות אזוריות ומדיניות אסטרטגית רב-מעצמתית

במהלך המלחמה ולאחריה, מצרים ניצלה את מאבק הכוחות בין המעצמות כך שקיבלה את תמיכת שתיהן. בעוד ברה"מ שיקמה את צבא מצרים, ארה"ב הפעילה לחצים על ישראל לבצע ויתורים, והעניקה למצרים תמריצים כלכליים בתמורה לויתורים מצידה. מצרים פעלה גם מול

ציר מדינות המפרץ בראשות סעודיה, שהבטיחו לה סיוע ותמיכה אם תפתח במלחמה. סעודיה סייעה ביצירת הרושם מול ארה"ב כי בכוונת מצרים לפעול בדרך של לחץ מדיני להשגת מטרותיה בנוגע לסכסוך עם ישראל.

במידה רבה, "הקונספציה" שדגלה בכך שמצרים לא תפתח במלחמה ב-1973 נבעה לא רק מנימוקים צבאיים, אלא גם מנימוקים מדיניים. בזכות היחסים עם מדינות האזור ובצירוף הדיאלוג עם ארה"ב, שנעשה במקביל לקשרים עם ברה"מ, הבטיחה לעצמה מצרים מרחב פעולה רחב, כלי מיקוח ומנופים על כל אחת ממעצמות העל.

אין עוררין על החשיבות האסטרטגית של היחסים בין ישראל לארה"ב, ועל הצורך בשימורם וחיזוקם, אך על ישראל ללמוד מהתלות הרבה שהייתה לה בעת ההיא בארה"ב. טוב יהיה אם ישראל של היום תמשיך בקו שנקטה בשנים האחרונות, שבו היא שומרת על קשרים טובים עם מעצמות נוספות, לצד חיזוק הקשר עם ארה"ב. ברם, הקשרים עם מדינות האזור ועם מעצמות נוספות מחזקים את נכסיות ישראל ומחדדים את חשיבותה לארה"ב כמעצמה כלכלית וצבאית אזורית, שלה אינטרסים משותפים רבים עם ארה"ב.

הציר המתהווה בימים אלה בין סין-רוסיה-איראן מאתגר את מעמדה של ארה"ב באזור, ומהווה סכנה לישראל. במצב זה יצירת ציר תומך ארה"ב שבמרכזו ישראל וסעודיה הוא דבר מתבקש. על ישראל לתמוך ביצירת ציר זה, תוך שמירת האינטרסים הישראליים וידיעת כוחה וחשיבותה האזורית שלה עצמה.

אל לנו לחזור לדפוסים ישנים, כמו בשנים שקדמו למלחמה ובמהלכה. ישראל צריכה להוביל מהלכים אזוריים, לשמש גשר אל מדינות האזור, ולהתוות מדיניות שתיטיב קודם כל איתה, וכפועל יוצא מכך גם תיטיב עם האינטרסים המשותפים לה ולארה"ב.

התפרסם במקור ראשון, בתאריך 5.10.2023.